

List ljudstvu v pouk in zabavo.

na plačilo ali dostavo in voja s polnomo vred in v Mariboru s polnomo na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1-50 K. Neposredno za Maribor 4 K, za drugo hruševsko dolino 8 K, za tretjo 12 K, za četrto 16 K, za peto 20 K, za šesto 24 K, za sedmo 28 K, za osmo 32 K, za deveto 36 K, za deseto 40 K, za enajsto 44 K, za dvanajsto 48 K, za trinajsto 52 K, za četrtno 56 K, za peto 60 K, za šesto 64 K, za sedmo 68 K, za osmo 72 K, za deveto 76 K, za deseto 80 K, za enajsto 84 K, za dvanajsto 88 K, za trinajsto 92 K, za četrtno 96 K, za peto 100 K, za šesto 104 K, za sedmo 108 K, za osmo 112 K, za deveto 116 K, za deseto 120 K, za enajsto 124 K, za dvanajsto 128 K, za trinajsto 132 K, za četrtno 136 K, za peto 140 K, za šesto 144 K, za sedmo 148 K, za osmo 152 K, za deveto 156 K, za deseto 160 K, za enajsto 164 K, za dvanajsto 168 K, za trinajsto 172 K, za četrtno 176 K, za peto 180 K, za šesto 184 K, za sedmo 188 K, za osmo 192 K, za deveto 196 K, za deseto 200 K, za enajsto 204 K, za dvanajsto 208 K, za trinajsto 212 K, za četrtno 216 K, za peto 220 K, za šesto 224 K, za sedmo 228 K, za osmo 232 K, za deveto 236 K, za deseto 240 K, za enajsto 244 K, za dvanajsto 248 K, za trinajsto 252 K, za četrtno 256 K, za peto 260 K, za šesto 264 K, za sedmo 268 K, za osmo 272 K, za deveto 276 K, za deseto 280 K, za enajsto 284 K, za dvanajsto 288 K, za trinajsto 292 K, za četrtno 296 K, za peto 300 K, za šesto 304 K, za sedmo 308 K, za osmo 312 K, za deveto 316 K, za deseto 320 K, za enajsto 324 K, za dvanajsto 328 K, za trinajsto 332 K, za četrtno 336 K, za peto 340 K, za šesto 344 K, za sedmo 348 K, za osmo 352 K, za deveto 356 K, za deseto 360 K, za enajsto 364 K, za dvanajsto 368 K, za trinajsto 372 K, za četrtno 376 K, za peto 380 K, za šesto 384 K, za sedmo 388 K, za osmo 392 K, za deveto 396 K, za deseto 400 K, za enajsto 404 K, za dvanajsto 408 K, za trinajsto 412 K, za četrtno 416 K, za peto 420 K, za šesto 424 K, za sedmo 428 K, za osmo 432 K, za deveto 436 K, za deseto 440 K, za enajsto 444 K, za dvanajsto 448 K, za trinajsto 452 K, za četrtno 456 K, za peto 460 K, za šesto 464 K, za sedmo 468 K, za osmo 472 K, za deveto 476 K, za deseto 480 K, za enajsto 484 K, za dvanajsto 488 K, za trinajsto 492 K, za četrtno 496 K, za peto 500 K, za šesto 504 K, za sedmo 508 K, za osmo 512 K, za deveto 516 K, za deseto 520 K, za enajsto 524 K, za dvanajsto 528 K, za trinajsto 532 K, za četrtno 536 K, za peto 540 K, za šesto 544 K, za sedmo 548 K, za osmo 552 K, za deveto 556 K, za deseto 560 K, za enajsto 564 K, za dvanajsto 568 K, za trinajsto 572 K, za četrtno 576 K, za peto 580 K, za šesto 584 K, za sedmo 588 K, za osmo 592 K, za deveto 596 K, za deseto 600 K, za enajsto 604 K, za dvanajsto 608 K, za trinajsto 612 K, za četrtno 616 K, za peto 620 K, za šesto 624 K, za sedmo 628 K, za osmo 632 K, za deveto 636 K, za deseto 640 K, za enajsto 644 K, za dvanajsto 648 K, za trinajsto 652 K, za četrtno 656 K, za peto 660 K, za šesto 664 K, za sedmo 668 K, za osmo 672 K, za deveto 676 K, za deseto 680 K, za enajsto 684 K, za dvanajsto 688 K, za trinajsto 692 K, za četrtno 696 K, za peto 700 K, za šesto 704 K, za sedmo 708 K, za osmo 712 K, za deveto 716 K, za deseto 720 K, za enajsto 724 K, za dvanajsto 728 K, za trinajsto 732 K, za četrtno 736 K, za peto 740 K, za šesto 744 K, za sedmo 748 K, za osmo 752 K, za deveto 756 K, za deseto 760 K, za enajsto 764 K, za dvanajsto 768 K, za trinajsto 772 K, za četrtno 776 K, za peto 780 K, za šesto 784 K, za sedmo 788 K, za osmo 792 K, za deveto 796 K, za deseto 800 K, za enajsto 804 K, za dvanajsto 808 K, za trinajsto 812 K, za četrtno 816 K, za peto 820 K, za šesto 824 K, za sedmo 828 K, za osmo 832 K, za deveto 836 K, za deseto 840 K, za enajsto 844 K, za dvanajsto 848 K, za trinajsto 852 K, za četrtno 856 K, za peto 860 K, za šesto 864 K, za sedmo 868 K, za osmo 872 K, za deveto 876 K, za deseto 880 K, za enajsto 884 K, za dvanajsto 888 K, za trinajsto 892 K, za četrtno 896 K, za peto 900 K, za šesto 904 K, za sedmo 908 K, za osmo 912 K, za deveto 916 K, za deseto 920 K, za enajsto 924 K, za dvanajsto 928 K, za trinajsto 932 K, za četrtno 936 K, za peto 940 K, za šesto 944 K, za sedmo 948 K, za osmo 952 K, za deveto 956 K, za deseto 960 K, za enajsto 964 K, za dvanajsto 968 K, za trinajsto 972 K, za četrtno 976 K, za peto 980 K, za šesto 984 K, za sedmo 988 K, za osmo 992 K, za deveto 996 K, za deseto 1000 K, za enajsto 1004 K, za dvanajsto 1008 K, za trinajsto 1012 K, za četrtno 1016 K, za peto 1020 K, za šesto 1024 K, za sedmo 1028 K, za osmo 1032 K, za deveto 1036 K, za deseto 1040 K, za enajsto 1044 K, za dvanajsto 1048 K, za trinajsto 1052 K, za četrtno 1056 K, za peto 1060 K, za šesto 1064 K, za sedmo 1068 K, za osmo 1072 K, za deveto 1076 K, za deseto 1080 K, za enajsto 1084 K, za dvanajsto 1088 K, za trinajsto 1092 K, za četrtno 1096 K, za peto 1100 K, za šesto 1104 K, za sedmo 1108 K, za osmo 1112 K, za deveto 1116 K, za deseto 1120 K, za enajsto 1124 K, za dvanajsto 1128 K, za trinajsto 1132 K, za četrtno 1136 K, za peto 1140 K, za šesto 1144 K, za sedmo 1148 K, za osmo 1152 K, za deveto 1156 K, za deseto 1160 K, za enajsto 1164 K, za dvanajsto 1168 K, za trinajsto 1172 K, za četrtno 1176 K, za peto 1180 K, za šesto 1184 K, za sedmo 1188 K, za osmo 1192 K, za deveto 1196 K, za deseto 1200 K, za enajsto 1204 K, za dvanajsto 1208 K, za trinajsto 1212 K, za četrtno 1216 K, za peto 1220 K, za šesto 1224 K, za sedmo 1228 K, za osmo 1232 K, za deveto 1236 K, za deseto 1240 K, za enajsto 1244 K, za dvanajsto 1248 K, za trinajsto 1252 K, za četrtno 1256 K, za peto 1260 K, za šesto 1264 K, za sedmo 1268 K, za osmo 1272 K, za deveto 1276 K, za deseto 1280 K, za enajsto 1284 K, za dvanajsto 1288 K, za trinajsto 1292 K, za četrtno 1296 K, za peto 1300 K, za šesto 1304 K, za sedmo 1308 K, za osmo 1312 K, za deveto 1316 K, za deseto 1320 K, za enajsto 1324 K, za dvanajsto 1328 K, za trinajsto 1332 K, za četrtno 1336 K, za peto 1340 K, za šesto 1344 K, za sedmo 1348 K, za osmo 1352 K, za deveto 1356 K, za deseto 1360 K, za enajsto 1364 K, za dvanajsto 1368 K, za trinajsto 1372 K, za četrtno 1376 K, za peto 1380 K, za šesto 1384 K, za sedmo 1388 K, za osmo 1392 K, za deveto 1396 K, za deseto 1400 K, za enajsto 1404 K, za dvanajsto 1408 K, za trinajsto 1412 K, za četrtno 1416 K, za peto 1420 K, za šesto 1424 K, za sedmo 1428 K, za osmo 1432 K, za deveto 1436 K, za deseto 1440 K, za enajsto 1444 K, za dvanajsto 1448 K, za trinajsto 1452 K, za četrtno 1456 K, za peto 1460 K, za šesto 1464 K, za sedmo 1468 K, za osmo 1472 K, za deveto 1476 K, za deseto 1480 K, za enajsto 1484 K, za dvanajsto 1488 K, za trinajsto 1492 K, za četrtno 1496 K, za peto 1500 K, za šesto 1504 K, za sedmo 1508 K, za osmo 1512 K, za deveto 1516 K, za deseto 1520 K, za enajsto 1524 K, za dvanajsto 1528 K, za trinajsto 1532 K, za četrtno 1536 K, za peto 1540 K, za šesto 1544 K, za sedmo 1548 K, za osmo 1552 K, za deveto 1556 K, za deseto 1560 K, za enajsto 1564 K, za dvanajsto 1568 K, za trinajsto 1572 K, za četrtno 1576 K, za peto 1580 K, za šesto 1584 K, za sedmo 1588 K, za osmo 1592 K, za deveto 1596 K, za deseto 1600 K, za enajsto 1604 K, za dvanajsto 1608 K, za trinajsto 1612 K, za četrtno 1616 K, za peto 1620 K, za šesto 1624 K, za sedmo 16

A. Kosi, šolski ravnatelj in posestnik v Središču.

„Kmet se hudo toži,
nem're biči v koži.“

Tako se glasi začetek neke preproste narodne pesmi, ki opeva kmeta in njegove težave. Ta pesem gotovo ni zložena v vojskini dobi, ker je nadaljevanje bolj šaljive vsebine in se dotičnemu ljudskemu pesniku prav nič ne pozna, da bi mu prišla tožba od srca. Ko bi dotični pesnik živel danes, vzel bi celo stvar gotovo bolj resno in če bi bil pravičen in nepristransk, bi rekel, da se ne toži samo kmet hudo, marveč tudi gospod, sploh vsakdo.

Res, hudič časov smo učakali — svetovne vojske. Povsod težave, povsod bridkosti, samo gorje na vseh koncih in krajih. Zlasti vprašanje: „Kaj bomo jedli, kako se preživel?“ dela vsem slojem naše domovine veliko skrbi. Poprej, v mirnih časih, so se le delavski krogi v velikih industrijalnih mestih bavili s tem vprašanjem, a dandanes je začel o tem resno razmišljati tudi oni stan, ki nas redi, ki nam prideluje naš vsakdanji kruh, namreč — kmetijski stan. Da bi moral kmet — v mislih imam delavnega, marljivega kmeta — stradati kedaj kruha, kdo bi si bil to kedaj mislil. A vendar je prišlo tako!

„Saj bi se nam še ne godilo preslabo, ko bi se nam pri rekviriranju pustil vsaj najpotrebnejši živež za nas in za živino našo“, tako se pritožujejo kmetje vsepovprek. So li te tožbe upravičene? Goto-vo da so! Zakaj bridko je kmetu, po primeroma nizki ceni oddati svoj pridelek, a ne dobiti niti za drag denar zanj nadomestila. Poznam posesnike, ki so iz Ogrske za 20 do 24 K naročili meterski cent slame, dočim so jo morali doma po 8 K oddajati. Toda to so žrtve, ki jih zahteva svetovni ogenj, nesrečna vojska. Žrtvovati se moramo vsi: stari in mladi, veliki in majhni, kmetje in gospoda, reveži in bogatini, e-ni bolj, drugi manj, kakor je to že na svetu poraz-vrščeno, da nismo in ne bomo nikoli vsi enaki. Da se eni, zlasti takozvani „vojni liferantje“, na stroš-

ke drugih, zlasti kmetijskih slojev, čezmerno bogatijo, tudi to je resnica, a to je znamenje vojnega časa, ker je znano in zgodovinsko dokazano, da privede take pojave vsaka dolgotrajna vojska seboj.

Če se kdo ob misli na to dejstvo razburja in govori o krivici, ta naj pomisli, da znanega in resničnega narodnega pregovora „Krivica se za mizo smeje, pravica pa za vrati joče“ svetovna vojska ni spravila s sveta, pač pa mu je pomogla še do nekoliko večje veljave.

Bridko, rekel bi obupno, je življenje kmetovo v sedanjí dobi in ni se čuditi, ako mu vse te žalostne izkušnje, ki se množijo vsak dan v njegovi nočranjosti, jemljejo veselje do dela in do življenja sploh. Hvala Bogu, da se najde tudi med kmetskimi prebivalci mnogo takih ljudi, ki kljub vsem vojnim trdotam in grozotam, kljub vsemu pomanjkanju vendarle krepko vstrajajo, tolažeč se z dejstvom, da tudi naši vojniki kot branitelji naše domovine mnogo in še več trpe kakor mi v zaledju, da ranjenci bridko vzdihujejo po bolnišnicah in če jih kmet zapusti, to je, če kmet zemljo zapusti, da nam zmanjka živeža, tedaj je prikypela nesreča do vrhuneč.

Kaj drži našega kmeta, kaj ga krepi, da vstraja in da bode vstrajal? Ljubezen je to do onih, ki žrtvujejo za domovino življenje in kri, ljubezen je to do domače grude, do zemljice, ki nam rodi naš vsakdanji kruh, saj so resnične besede pesnikov, ki pravi:

Dokler kmetič tebe
zemljica, bo ljubil,
vstrajnosti pri delu
nikdar ne bo zgubil.

V neki vasi blizu Brež na Koroškem živita — tako je bilo te dni čitati po časnikih — zakonska Matija in Karolina Grabušnik. Deset otrok imata: omoženo hčer in devet čvrstih sinov, ki pa so vsi v vojaški službi, tako da oskrbujeta sedaj 63letni oče in 67letna mati z eno dekle sama precej obširno posestvo. To je pač velika naloga za priletne, počitka potrebne starše! A kaj ju drži, da ne onemagata pod težkim bremenom dela in skrbi? Ali ne ljubezen do

zemlje in do svojih otrok, ki jih upata skoraj dobiti domov?

Ne zapustimo torej našega polja, ne zapustimo zemljice, ki nas redi, obdelujemo jo in negujemo marljivo in skrbno z navdušenostjo vnetega ratarja, mislimo na one naše rojake, ki so se tako krčevito oklepali svoje zemlje, da so jih še le ostre granate in šrapneli prepodili od pluga — mislimo na naše begunce, ki bi radi obdelovali svoja polja, pa jih nimajo ter se morajo sedaj ubežni potikati po tujem.

„Vse na svetu mine“, ta resnica nas naj tolaži, saj vemo, da bode tudi vojske nekoč konec. Kako že pravi pesnik Radinski (Jos. Freudenfeld)?

Utihi! bode bojni grom,
prisvetil žar nad mili dom
in vdihi! novo mu življenje.
Dehtel bo hrib in dol in gaj,
dehtel bo rodu novi maj,
pozabljeno bo vse trpljenje...
O ne obupaj, narod moj!

Iz pism naših vojakov na bojiščih, katere dobivamo vsak dan, plamti tudi v sedanjih veleresnih časih živa in plamteča ljubezen do materinega jezika. Živo narodno čustvovanje in narodna zavest je našim braniteljem domovine bila tudi v najhujših časih v zaledju in na fronti neizčrpen vir vstrajanja in neštevilnih junaških činov. Gojimo upanje, da se bo velika večina naših vojakov vrnila po sklenjenem miru navdušena za naše narodne cilje, polna ljubezni do slovenskega jezika in jaka za brambo naše narodne posesti na svoje domove.

Žal, da je v zaledju, med ljudmi, ki so ostali doma, opazati v narodnem oziru nekako mrtvilo, da ne rečemo narodne malodušnosti. Kolikokrat slišimo zavedne in celo izobražene ljudi jadikovati in tožiti, češ, slaba je z bodočnostjo slovenskega naroda. Mnogi mečejo že sedaj puške v koruzo in obešajo vzvišene cilje za naš narodni obstanek na klin. To je delo slabičev, delo ljudi, ki nimajo moške volje. Sveta dolžnost vsakega Slovenca in sleherne Slovenke je, da tudi preko sedanjih časov ohrani sveti

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dalje.)

Ponosno bahavo sem ostavil sobane baronov Mikes. Vest mi tedaj ni prav nič nabijala in me ni grizla, ker sem stegnil roke po tuji, po božji postavi prepovedani lastnini.

Tovariši so mi zavidali ta lišp, se muzali, a obmetavali me niso z očitki, ker jim je zavirala jezik s tujim srebrom obtežena vest.

Rusi niso nikdar posetili Kikemöze, saj smo jih porinili in zapodili nazaj. A jaz nisem vrnil v kljub odbiti sovražni sili hlač, ampak sem jih drgnil ob sedlo, dokler mi jih ni izbila iz rok zla ušoda.

Meseca decembra 14. leta smo bili udeleženi pri ofenzivi preko Karpatov do galiskega mesta Jaslo. V teh zimsko mokrih pohodih so mi služile moje hlače nad vse dobro. Nobeden madež ni bil poznati na njih. Kljub tankemu suknu so bile tople. Dasi mi je bila burja dež in sneg ob stegna pri jezi hlače so zapirale vlago pot do kože. Sma-

tral sem jih že kot popolno last; vest mi je malo-
kedaj pošepnila, da sem jih polatil.

Ti neznatni in lahko prebavljivi notrajni očitki so me obletavali, kadar me je kak neznanec občudovalno povprašal, od katere trdke sem naročil te fine hlače, kakoršnih ne nosi nikdo pri celem tretjem koru.

Sam divizijonar me je nekoč mimogrede muzajoče se vprašnil s pripombo:

Fiks element — tiči pa ta kurat v nodernih
hlačah!

Otepal sem se teh sikajo^{ih} opazk s trenutno izmisljenimi izgovori in se cutil prijetno botanega, da nosim nekaj izvanrednega, česar nima še vsak kaprol.

Tako nekako marca meseca 15. leta me je doletel nenadoma poziv pred divizijsko vojno sodišče. Spomini na nepravilno prisvojenje hlače so bili že tako zatopeli, da mi niti na misel ni prišlo: Kaj, če te pozivljajo na obračun radi hlače?

Pa to grozno vprašanje mi je še le butnilo v možgane, ko sem dvignil tri prste pred križem med dvema gorečima svetama v sodni sobi. Ponavljal sem pretrgano besede prisege za sodnikom in vest me je privila:

»Januš, sedaj se boš pa izpovedal zaradi — hlač!«

Prisegel sem v globokih oddihih, tedaj prvič

pred vojskim sodnikom, z zagotovilo, da bom
govoril po resnici in istini.

Potne srage so mi oblike čelo, ko sem sedel po končani prisegi na stolec in je sodnik razbrskaval po papirjih. Peklensko mučni so bili ti trenutki, še danes ob spominu čutim njih grozo.

Sodec je izvelel polo počrgotanega papirja, namršil obrvi in mi zalučal prvo bombo v težkih besedah:

»No vendar, sedaj jo imam, to zadevo v Ki-
kemöze . . .

Spreleteli so me po vsem životu mravljinca in zavohal sem zopni vzduh zavora in sramote. Če me je sodnik opazoval oblitega s potnimi kapljami in v s silo pritrjeno izpuščenih vzrokih, moral je biti uverjen: ga že imam, krivca!

Izpraševal me je o bivanju v Kikemezö in o nočevanju v gradu.

Priredil sem mu s s težavo izpehanim:
»Da!«

Nato je začel naštevati cele litanijske pokradenih teletih, volih, ovčah, konjih in krmi.

Čakal sem kot v predpeklu, kedaj bo izustil že besedo: hlače. Dolga obozna vrsta je bila pri kraju, sodnik je zaprl poło očitanj brez pripombe o hlačah. Na vsako prošnjo v zatočnih litanijah sem lahko odgovoril z mirno vesljo:

»Nič za nas!«

nje svojega naroda: jezik njegov in živo plamtečo ljubezen do njega, da bomo imeli v njem oporo in pobudo, vir vere in krepke volje!

Glejmo, kako se navdušujejo naši bratje Hrvati k ljubezni do lastnega maternega jezika! List „Primorske Novine“, ki izhaja v Sušaku, piše: „Narod, ki hoče biti narod, mora najprej poznati samega sebe in svojo narodnost, ki se v prvi vrsti očituje v jeziku. Jezik je duh naroda. Dokler živi jezik, živi tudi narod sam. Neki znameniti junak je rekel: Samo jezik razsvetljuje enobarvno karto vesoljnosti, samo po njem zasevajo zvezde, nastajajo ozvezdja v brezskrajnem sosvetju! In slavni hrvatski pesnik Preševski peva:

Po njem tebe svijet poznaje živa

Na njem ti se budućnost osniva...

Pospremimo malo življenje nas samih, življenje našega jezika, naše narodnosti!

Cela stoletja smo se borili; vodili smo težke borbe, ali naše največje svetinje, ki nas veže s spominom naših dedov, ki ga bomo menda znali ceniti in spoštovati za vse veke, našega lepega jezika, tega nam ni mogel nikdo oteči. Kajti, kar odzvanja v uho v materinem jeziku, kar gre od srca k sreči, kar je utrjeno po zakonu narave: to se najmočnejše prijemlje srca, to raste najhitreje, zadobiva najlažji koren in donaja najlepši sad.

In naš jezik je bogat in krasan, krepak in milozvočen. V njem istotako lepo grmimo silne krvave bojne pesmi, slavimo junaštva naših prednikov, kakor pevamo tudi sladke narodne pesmi.

In da ni v tem našem jeziku napisanega nič drugega, nego tisto nešteto naših narodnih pesmi in rekov, zaslužil bi, da se ponasmo z njim, da ga ljubimo in čuvamo kot zemljo v svojem očesu. Jezik je ogledalo našega naroda, je knjiga, iz katere čitamo svojo prošlost. To je duh — nas samih! Naše narodne pesmi in reki so polni zlata in dragih kamenj, ali vsem nam bo treba še dolgo kopati in se znojiti, da napravimo to kamenje v popolno našo imovino. Basni, pripovedke, pesmi, pregovori je ustvaril narodni duh, vse to je živa slika našega naroda samega. Vsak teh izrekov je izraz globokih misli in jakih čustev. Večina njih krije v sebi cel svet misli.

In zato je imel popolnoma prav naš velikan biskup Strossmayer, ko je rekel: „O sladki moj materinski glas! Ti si mi tako lep, da je lepši od tebe samo Bog, ki te je ustvaril in krasnejši samo narod, ki te je ohranil. Kolikor bolj so te došleci prezirali, toliko milejši si mi bil!“

Ali, priznati je treba, da smo mi v tem mnogo grešili in da grešimo še danes. Bilo je časov, ko naši otroci niti v šoli niso smeli govoriti v svojem materinem jeziku.

Nikdo ne more imeti nič proti temu, da naše otroke puščamo učiti se tudi tujih jezikov. Nasprotno: to tudi moramo, ker človek velja tem več, kolikor več zna. Ali kakaj naj bi dajali tujemu jeziku prvenstvo? Materini jezik je najnedolžnejše modroslovje in najprikladnejša vezba za otroke. Neki vzgojitelj je rekel: „Kdor želi, da se mu otrok popre! nauči tujega jezika, nego pa materinega, ta dela istotako kot tisti, ki hoče, da se mu otrok nauči poprej jahati, nego pa hoditi!“

Čuvajmo torej svoj jezik kot največjo svojo svetinjo! Ne dopuščajmo, da bi se nam otroci odnaroževali in odtujevali! Jezik je duh človeka, a ta duh človeka zadobiva svoj pravi značaj v solah. Ne dajajte otrok v tuje šole! „Ni pravega sinu v tistem, ki se na materin glas odziva s tujim glasom.“

Sodnik mi je nedolžnost čisto verjel, ko sem mu pobulil pod nos dobro shranjeno pobotnico o potrjeno plačnem vinu in jedilih. Bil sem prost pred sodnim stolcem, a ne po vesti, ki me je odslej priklepala z očitki nekaj tednov na zatožni klopi. Pa — zazibal in uspaval sem jo z izgovorom: V vojnem času pač ni nikdo dolžan, da bi ovajal samega sebe — radi hlači! Ta poziv pred mejo pravice je bil prvi krepilec, ki me je lopnil po sreči in vesti radi krivično prisvojenega blaga.

Meseca junija 15. leta smo se po predoru ruske boje pri Kolomeji odpeljali na tovornih avtomobilih na pomoč desnemu krilu severno od Černovic. Izložili so nas v bukovinski vasi Pohorlovo, kjer so nas čakala nadaljna povelja.

Drugo noč po prihodu so nam zaukazali plaziti se do Dnjestra v vas Mitke in od tamkaj prepoditi kozake, ki so noč in dan vznemirjali našo bojno črto.

V trdi noči smo se smukali iz Pohorlova po cesti skozi vas Okno do Dnjestra. Seve, plazili smo se ob cestnih jarkih, da bi nas sovražnik ne zapazil in požegnal z artilerijo.

Preko naših glav so neprestano brenčale puščne kroglice kot roji sršenov in jaz sem takoj pogočil: to niso kozaki, ampak nekaj polkov ruske pehote. Naše postojanke so bile ob cesti pred vasjo Mitken in zasedene od huzarjev.

Ob kakih dveh ponoči sta skušala dva bataljona našega polka prodreti v omenjeno vas, a je nekdo hotel, da so trčili med potjo z Rusi, ki so bili namenjeni napasti naše postojanke. Bataljona

som.“ Izročimo deci kot najlepši spomin in dedščino svoj materin jezik. Učimo otroke, da je jezik svetinja naroda. Kajti: dokler živi jezik, bomo živeli tudi mi kot narod.

Naše žrtve za domovino.

Žalostno poročilo smo prejeli dne 25. februarja, da je za cesarja in domovino dal svoje življenje mladenič Franc Stebih, zvest ud Marijine družbe pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. Rajni je svojčas opravljal službo cerkovnika. Bil je vzoren mladenič, star 20 let. Smrtno rano je dobil dne 6. oktobra, zadaj v glavo. Umrli je v bolnišnici Prosek pri Trstu dne 15. oktobra. Za njim se je posebno solzilo oko njegove matere. Drugi sin se nahaja na južno-zahodni fronti.

Dobili smo žalostno poročilo, da je padel, od sovražne granate zadet, Anton Kozole iz rajhenburske župnije ob Savi. Bil je v najlepšem cvetu svoje mladosti, star se je 22 let. Zapustil je svoje domače, očeta na bojnem polju, mater s sestro na svojem rojstnem domu in drugo sestro v samostanu na Dunaju. Blagor mu, ki se spočije, na vojni zemlji v Bogu spi; lepše solnce njemu sije, lepša zarja rumeni.

V spomin domovinskim žrtvam iz Veržaja: Naš trg šteje dosedaj 12 padlih in 5 vjetih vojakov. Imena padlih so: Gajsar Alojz, Kofnik Franc, Kolnik Anton, Gabere Mihael, Seršen Anton, Sonaja Alojz, Sonaja Franc, Čuk Franc, Zvare Franc Zvare Anton, Senčar Mihael, Košar Alojz. V vjetništvu se nahajajo: Seršen Alojz, Osterc Franc, Sonaja Ant., Zelenko Ivan, Koroša Andrej. Pogreša se: Kupljen Alojz. Danes, ko čitamo te vrste, lahko mirno trdimo, da se je število posameznih žrtv zvišalo, vendar so še nam vse tačas še neznane. Roka mi trepe, oči se mi orose in zatemni se mi pred očmi ob uri, ko pišem te vrste mojim ljubim odzivnim rojakom. Med njimi najdem toliko nekdanjih součencev in otroških soigralcev. Kdaj, kdaj bi si domneval ob onih krasnih mlajših dneh, ko smo se lovili, krogle odbijali in otroške vojske vodili po zelenih tratah na Glavnem trgu v Veržaju, da bom tako zgodaj ob Vaših grobovih imel beležiti te spominske vrstice? Veliko žrtve je dal primeroma majhen trg Veržaj domovini, katero pač ljubi že s starodavnim in staroslavim domoljubjem. Že izza časa krutih Krucev si je spletel nevenljiv venec junaštva in vrlin: kri ističasnih veržajskih junakov napaja dandanes njihov tržanski naraščaj. Ki vije ob teh grozopolnih časih okoli stare, razstreljene zastave nekdanjih brembovcev nove lovorje.

In zdi se mi,
Da stari se odpirajo grobovi,
Iz njih vodlin
V oklepih stari vstajajo rodovi,
Na vrhu njim
Junaka dva: Copora in Ropoša.
A ob pogledu teh brezkončnih bojov
Ter ob gomilah tolikih mladih rojev
In ob razpokli zemlji, ki polne jo le solze
Nazaj v globine večnega miru se utope.

Padlim v večni mir in nevenljiv spomin, preostalim prizadetim pa v tolažilo zapisal Misko Vauda.

Iz italijanskega bojišča je prišlo ob Božiču žalostno poročilo, da je našel v daljni tujini na sovra-

zni zemlji severno od mesta Asiago smrt za domovino Janez Fürbas, ugledni posestnik v Moškanih oih pri Ptuj. Bil je še le v 40. letu svoje starosti. Nekdaj je služil tri leta pri dragoncih, a zdaj v svetovni vojski je kot stražmojster na konju prejahal celo Galicijo; bil je pridelen tedaj neki trenski koloni. Ko se je začela vojska z verolomnim Lahom, moral je z nekim municijskim oddelkom na italijansko bojišče in tam je našel prerano smrt najbrž pri neki razstrelbi. Človek ne ve, kje ga čaka bela žena s koso. Ko je bil zadnjikrat na dopustu, se je težko ločil od svojih dragih, kakor bi bil slutil, kaj ga čaka v tujini. Za njim žaluje neotolajljiva žena in 3 majhni otročiči. Rajni je bil od vseh v občini ljubljene in spoštovan; tudi požarna bramba je izgubila delavnega tovariša. Bil je tudi blag prijatelj svojim vojnim tovarišem. Kako lepo pišejo o njem domovnjegovim znanec! Bil je skrben, marljiv gospodar in zaradi svojega ljubeznivega obnašanja je užival pri vseh spoštovanju.

Pri Sv. Rupertu v Slov. goricah smo dne 26. februarja imeli slovesno mrtvaško opravilo za mladeničem-vojakom Francem Muršec iz Nadišca. Padel je na italijanskem bojišču od šrapnela zadet. Rajni je bil pravi vzor krščanskega mladeniča in priden ud pevskega zbora, kjer smo občasno dobili njegov srebrnočisti glas. „Ah, zdaj pa nikdar več! Dve leti je zdržal na fronti vedno čil in zdrav, zadnji čas je dobil v oskrbo častnika in v svoji prijetni šaljivosti je rad rekel: „Zdaj pa sem že avanziral do sluge.“ Njegov gospod, ki je junaško smrt oznanil domu, je zapisal prošnjo umirajočega Francja: „Prosim, gospod, izročite mojim domačim zadnje pozdrave!“ Blagi, nepozabni France! Bog Ti večni pokoj daj, večna luč Ti sveti naj, v miru zdaj počivaj, sveti raj uživaj!

Invalid Dominik Gornik nam piše: Iz ruskega vjetništva sem se po izmenjavi vrnil na svoj dom Spodnje Hlapje, župnija Sv. Jakob v Sl. gor. Vest mi ne da miru, da ne bi izvršil naročila Petra Prebila, ki je bil z menoj v vjetništvu. Lani v juniju sem bil izmenjan kot invalid. Izročiti bi moral staršem Prebila razne pisarije, pa nisem mogel, ker so mi na meji vse odvzeli in pobrali, tudi naslove od tovarišev. Zato pa hočem v „Slovenskem gospodarju“, ki je znan in razširjen po vsej veliki Sloveniji, nekatere reči opisati: Peter Prebil je bil dve leti v Ameriki. Leta 1914, meseca maja, je dobil od doma veselo poročilo, da bo njegov brat imel slovesno novo sv. mašo. Peter se je vrnil iz Amerike. Takrat je pa izbruhnila svetovna vojska. Tudi on je šel k 17. pešpolku in se je vojskoval na ruskem bojišču, kjer je bil zadet od granate. Nezvestnega so vjeli ruski vojaki. Jaz sem se pripeljal od turške meje kot vjetnik v Omsk v Sibiriji, kjer sva se s Petrom našla in postala najboljša prijatelja. Eno leto sva bila skupaj v bolnišnici. Začetkom leta 1915 se mu je rana zacelila, a nato so ga operirali na vratu. Tudi to se je posrečilo. Božast ga je pa tako nadlegovala, da ga je na teden po tri- do štirikrat vrglo. Kolikokrat sem ga rešil, da ni obležal. Revez je imel hudo trpljenje; klical me je po noči, ko ga je bolezen napadla. Kmalu nato mi je povedal, da bo tudi smel iti domov. Naročil mi je, naj to povem njegovim staršem. Nato se je preselil v drugo bolnišnico. Nekaj časa sem še dobival poročila od njega. Kar naenkrat pa mi je povedal neki Nemec, da je Peter Prebil umrl. Pravi: „Klical Te je še po imenu, potem je pa izdihnil.“ Vse povsod smo ga radi imeli, a tudi Bog ga je ljubil in poklical v boljšo domovino.

je mučno bolela. Bila je še cela, a otekla velika kot svinjski pisker. Zbral sem vso preostalo pamet, ter dognal, da nisem v vjetništvu, ampak prav med našimi v kmetijski bajti.

Tovariši so mi dopovedovali, da sem jo tedaj izkupil samo jaz, ker je poskakalo le par Rusov s sovražnimi nameni v cestni jarek, med tem ko so se drugi po žitu razkropili podali.

Zdravnik mi je še omenil, da sem v ometici vedno hiralant o hlačah in Mikeš Ferencu. Se v omedlevici so me podile nesrečne hlače, gotovo, ker sem jim hotel izpuliti zadnji spomin baronskega lastnika. Parajkel usode me je tokrat pošteno ošvrknil po glavi, kjer se mi je rodil prvič pohlep po prilastitvi tujega blaga. Nekaj galske vode mi je izpuhtelo na butici, predno je usahnila v prvotno, naravno velikost. Izlival sem se sčasoma s pomočjo vodnega ozdravila, brez bolnice. Pobjeljanje radi preskoka 7. božje zapovedi sem odlagal od dne do dne. Od hlače se pač nisem mogel ločiti, ker so še bile tako lepe, in so še imele vedno one zapeljivo-prikupljive knofke ob kolenih.

Kmalu zatem, ko sem si uravnal glavo v človeško velikost, je bil odposlan eden naših bataljonov daleč iz Bukovine v Galicijo ob Dnjester. Moštvo je oddrčalo v tovornih avtomobilih na odkazano mesto; jaz pa sem moral za njimi smukati po cesti na vozeh živež in prtljago. Presneto nevarna je bila ta vožnja, ker so Rusi obstreljevali na mestih cesto in te sem se moral držati radi deževja. Dolga je bila ta vožnja in skrbno sem pazil, da sem se izmuzal brez izgub in poškodb. Celi dan in v noč do 11. ure smo drčali v kratkih odmorih.

Dospeli smo do malega vaškega pokopališča v Serafinah.

(Dalje prihodnjik.)